

Лучик Г.М., асистент,
Буковинський державний
фінансово-економічний університет,
м. Чернівці

Класифікація інформації у системі управління

У статті розкривається сутність інформації та особливості її систематизації, упорядкування, класифікація у системі прийняття управлінських рішень. Базуючись на проведених досліджень удосконалено класифікацію інформації у системі управління, в основу якої покладено класифікаційні ознаки: за вимогами, щодо інформації у системі управління; за стадіями управління; за видами управління. Це дає можливість підвищувати рівень ефективності прийняття рішень у сфері управління підприємством, а також отримати високі результати в процесі функціонування підприємства за умови гнучкості управління. Запропонована класифікація забезпечить управлінський процес актуальною, спеціально орієнтованою, якісною, корисною інформацією, необхідною для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Ключові слова: інформація, систематизація, класифікація, система управління, інформаційне забезпечення.

В статье раскрывается сущность информации и особенности ее систематизации, упорядочения, классификация в системе принятия управленческих решений. Основываясь на проведенных исследованиях усовершенствована классификация информации в системе управления, в основу которой положен классификационные признаки: по требованиям, по информации в системе управления, за стадиями управления, за видами управления. Это дает возможность повышать уровень эффективности принятия решений в сфере управления предприятием, а также получить высокие результаты в процессе функционирования предприятия при условии гибкости управления. Предложенная классификация обеспечит управленческий процесс актуальной, специально ориентированной, качественной, полезной информации, необходимой для удовлетворения информационных потребностей пользователей.

Ключевые слова: информация, систематизация, классификация, система управления, информационное обеспечение.

The given article deals with the nature of information and peculiarities of its systematization, arrangement, classification in the system of decision-making. Based on the carried-out research the classification of information in the system of management, the basis of which is constituted by asset of classification attributes is defined: the requirements to the information in the system of management, the stages of management, by types of managing activity. This enables to increase the level of efficiency in decision-making process in the sphere of enterprise management, and to obtain good results in the process of enterprise functioning under the conditions flexible management. The classification given in this study will provide relevant managerie process, specifically oriented, high-quality and useful information necessary to the satisfaction of information needs of users.

Key words: information, systematization, classification, control system, informative providing.

Постановка проблеми. Функціонування системи управління не можливе без інформації, яка у процесі діяльності цієї системи є певним чином оброблена (збирання, вивчення, дослідження, сортування, перевірка, використання,

зберігання на матеріальних носіях та/або в електронному вигляді). Однак будь-яка інформація повинна бути певним чином упорядкована та систематизована.

Тому важливим аспектом дослідження питання інформації у системі управління є її упорядкування та систематизація за відповідними класифікаційними ознаками. Від класифікації інформації залежить і її корисність та якість для управління, що в свою чергу сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням класифікації інформації у системі управління займалися вітчизняні та зарубіжні фахівці такі як Г.І. Андреева, В.А. Андреева., М.А. Болух, І.В. Журавльова, С.А. Кузнецова, Г.І. Купалова, Д.В. Лисенко, С.З. Мошенський, В.С. Пономаренко, М.А. Проданчук, М.С. Пушкар, О.В. Олійник, В.В. Туманов, М.Г. Чумаченко та інші вчені.

Мета статті полягає в удосконаленні класифікації інформації у системі прийняття управлінських рішень на основі їх науково-теоретичного обґрунтування.

Виклад основного матеріалу. Інформація у економічній системі класифікується за різними ознаками. Так, наприклад, Г.І. Купалова класифікує інформацію, яка використовується в економічному аналізі та призначена для прийняття управлінських рішень за відповідними класифікаційними ознаками, а саме за функціональним призначенням інформація може бути: планова, нормативно-правова, облікова, звітна, адміністративна, масова, інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, інформація про особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна; за змінністю: постійні (умовно-постійні) і змінні; залежно від причетності до об'єкта управління інформація поділяється на внутрішню і зовнішню, вхідну і вихідну; за предметом дослідження інформація поділяється на основну і допоміжну; за об'єктом вивчення виділяють загальну інформацію та часткову; залежно від способу зображення інформація може бути подана у такому вигляді: текстова, цифрова, алфавітна, алфавітно-цифрова, графічна, таблична, за допомогою мультимедіа; за формою подання інформація поділяється на письмову та усну; за ознакою насиченості інформація поділяється на недостатню, достатню та надлишкову [4, с. 51].

М.Г. Чумаченко класифікує інформацію з метою її використання для застосування аналітичних процедур у системі прийняття управлінських рішень, виділяючи відповідні класифікаційні ознаки. Усю сукупність інформації, яка використовується в економічному аналізі й забезпечує управлінську систему та заінтересованих сторонніх користувачів, можна розподілити (з урахуванням головних джерел) на внутрішню та зовнішню групи, які утворюються з планово-облікових та позаоблікових даних [2, с. 44].

М.С. Пушкар класифікує інформацію за такими критеріями як: сфера економіки: виробнича і невиробнича інформація; сталість у часі: довідкова, нормативна, фактична; рівень виникнення: первинна, проміжна, вторинна, і т.д.; повнота задоволення потреб: недостатня, достатня, зайва; стабільність: стабільна, змінна, умовно-постійна; технологія обробки: вхідна, вихідна; якість:

достовірна, недостовірна; планування: операційна, тактична, стратегічна; стандарт: офіційна, неофіційна; за походженням: зовнішня і внутрішня; відкритість: закрита, відкрита, доступна, недоступна [8, с. 254].

Як уже зазначалося вище, існують різноманітні системи класифікаційних ознак, однак, на нашу думку, інформацію необхідно класифікувати за такими класифікаційними ознаками: за вимогами щодо інформації у системі управління; за стадіями управління; за видами управління.

Рис. 1. Класифікація інформації у системі прийняття управлінських рішень

За стадіями управління слід виділити: прогнозну, планову, облікову, нормативну, аналітичну інформацію. Прогнозну інформацію пов'язують з функцією прогнозування, планову – з плануванням (стратегічним, техніко-економічним, оперативно-виробничим); облікову – з управлінським, фінансовим обліком; аналітичну – з функцією економічного аналізу. Нормативна інформація виникає і використовується на стадіях технічної підготовки виробництва, а також в інших випадках, наприклад, для формування цін, тарифікації. Нормативну інформацію можна умовно поділити на нормативно-правову та нормативно-довідкову.

При цьому до нормативно-правової в основному належать законодавчі акти, прийняті органами законодавчої та виконавчої влади, які регулюють діяльність підприємства в зовнішньому середовищі та встановлюють відповідні вимоги, щодо його функціонування. До нормативно-довідкової – норми, нормативи, які визначені керівництвом підприємства та призначені для прийняття рішень у сфері управління.

Важливу роль у системі управління відіграє класифікаційна ознака за вимогами, щодо інформації. Опираючись на проведені дослідження, на нашу думку, необхідно виділити вимоги, яким повинна відповідати інформація: якісна, кількісна, цінна і корисна. При цьому кожен із цих видів можна розглядати одночасно і як класифікаційну ознаку. А саме якісна інформація поділяється на: своєчасну – інформація потрібна у потрібний час і у потрібному місці; – релевантну – характеристика ступеня відповідності змісту документа, знайденого в результаті інформаційного пошуку, змісту інформаційного запиту; достовірну – це інформація високої якості, в якій відсутні суттєві помилки або перекошення; доречну – здатність інформації впливати на

прийняття управлінських з метою оцінки отриманих результатів та прогнозування; – вірогідну – наближеність інформації до першоджерела або точність її передачі (відсутність випадкових або умисних спотворень інформації); зіставну – можливість порівнювати інформацію; зрозуміла – однозначне трактування отриманої інформації її користувачами.

Кількісна інформація поділяється на повну – відповідний обсяг інформації, що дасть змогу прийняти управлінське рішення і достатню – відповідний інформації, достатня для прийняття управлінського рішення. При цьому достатня в свою чергу класифікується на: надлишкову, достатню, недостатню. Надлишкова інформація містить зайві, непотрібні дані, які не використовуються при вирішенні управлінських завдань. Достатньою вважається та інформація, яка необхідна для розв'язання певної управлінських завдань. І, звичайно, бувають ситуації, коли інформації для процесу управління є недостатньо у такому випадку вирішення управлінського завдання є неможливим і необхідно збільшити обсяг інформації до оптимального його рівня.

Цінна розкривається через дві такі основні ціннісні вимоги до інформації як:

- значення для користувачів;

- вартість (затрати на одержання інформації та її обробку, приведення до відповідного вигляду для прийняття управлінських рішень).

Корисна інформація поділяється на: актуальну – важливість інформації у даний конкретний момент часу для прийняття управлінських рішень; об'єктивну – інформація, яка є неспотворена суб'єктивними чинниками; однозначну – інформація, що підлягає повторній перевірці.

За видами управління інформація поділяється на оперативну – це первинна інформація, необхідна на найнижчому рівні управління для реалізації планів і складання звітів; тактичну – це інформація отримана в результаті обробки і узагальнення оперативної, призначається для використання керівниками середньої ланки, забезпечує контроль за виконання стратегічних планів; стратегічну – це звіти, зведення, прогнози, що отримані на основі тактичної інформації, що використовується для здійснення довготривалого планування і розробки стратегічної політики підприємства вищими ланками управління підприємства.

Висновки. Сучасні ринкові умови функціонування підприємства характеризуються високою гнучкістю управління. Ці умови вимагають від управлінців забезпечити управлінський процес актуальною, спеціально орієнтованою, якісною, корисною інформацією, необхідною для задоволення інформаційних потреб користувачів. Можна стверджувати, що результатом використання інформації відповідним чином класифікованої у системі управління є утворення інформаційного забезпечення, що є ключовим елементом у системі прийняття управлінських рішень. Сучасний аналітик повинен активніше використовувати інформацію для прийняття рішень з метою підвищення потенціалу підприємства та зростання його

конкурентоспроможності в зовнішньому середовищі, побудови адаптивних моделей в умовах економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Андреева Г.І. Організація і методика економічного аналізу : [навчальний посібник] / Г.І. Андреева, В.А. Андреева. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
2. Болюх М.А. Економічний аналіз : [навчальний посібник за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченко] / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
3. Кузнецова С.А. Концепція облікової інформації для управління / С.А. Кузнецова // Економіка і регіон. – 2007. – № 4. – С. 184–187.
4. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу : [навчальний посібник] / Купалова Г.І. – Бібліотека українських підручників, 2008. – 587 с.
5. Лысенко Д.В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности : [ученик] / Д.В. Лысенко. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 320 с
6. Мошенський С.З. Економічний аналіз : [підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / С.З. Мошенський, О.В. Олійник. – II-ге вид., і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.
7. Пономаренко В.С. Основи захисту інформації : [навчальний посібник] / В.С. Пономаренко, І.В. Журавльова, В.В. Туманов. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2003. – 176 с.
8. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку : концепція, архітектура, інформація : [монографія] / М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.